

Bracina jama pod Čelavcem (jugoistočni Velebit)

Goran Mandić, Dinko Stopić

Speleološko društvo Karlovac, Karlovac

► Uvod

Bracina jama nalazi se na području jugoistočnog Velebita u blizini Gračaca. Ulaz u jamu na visini je cca 970 mm, 500 metara zračne linije istočno od vrha Čelavac (1202 mm) koji je poznat po odašiljaču vidljivom i prepoznatljivom iz daljine. U prošlosti je odašiljač bio vojni kompleks te radiorelejno čvorište. Trenutno je napušten i zapušten podzemni labirint.

Ovaj dio jugoistočnog Velebita od speleološki poznatijeg Crnopca razdvaja cesta Gračac – Obrovac. Na strani Čelavca i u blizini Bracine jame nema puno značajnih i poznatih speleoloških objekata, prema dostupnim podacima vrijedi spomenuti Mamet (206 m dubine) i Jamu na Četinarnici (106 m dubine).

Kako je ovo područje dio PP Velebit, informaciju o jami dobili smo od Josipa Frketića, čuvara prirode iz PP Velebit. On je obilaskom terena

tijekom aktivne sječe šume, razgovarao sa šumarima te od izvjesnog Brace saznao za neku jamu. Tu je informaciju podijelio s nama i 2017. godine prvi smo puta otišli pogledati o čemu se radi. Do jame smo došli odvojkom s ceste Gračac – Obrovac, preko tunela Prezid u smjeru Čelavca. Odvojili smo se desno prvom prilikom i parkirali na okretaljki. Nastavili smo pješice, oko 800 m uzbrdo u smjeru sjeverozapada. Kasnije smo pregledom topografskih karata zaključili da je do jame moguće doći okolnim putevima i autom, uz cca 25 min vožnje po lošem makadamu. S ceste Gračac – Obrovac skreće se prema Žuljinama kod „UN kuće“ (prije skretanja za Munižabu) i nakon nekih 7 km truckanja stiže se na 15 metara od jame. Uglavnom, kada smo prvi put došli do jame koja se nalazi između dvije vlake ispod makadamske ceste, zbog dimenzija ulazne vertikale i procijenjene dubine od cca 20 m učinila nam se kao zanimljiv objekt koji vrijedi pogledati. I tako smo krenuli...

► Opis jame

Objekt je razgranate morfologije. Ulaz je dimenzija 2 x 5 m, smjera pružanja JZ – SI. Relativno širokom vertikalom dubokom 25 m nakon koje slijedi polica prekrivena zemljom i lišćem.

Nastavak vertikale se nastavlja kosinom, u smjeru zapada, do ruba bunara dubine 9 m kojim ovaj krak završava. Na toj kosini, prije samog bunara, pronađena je ljudska lubanja koja je u jednoj od kasnijih akcija izvađena u suradnji s Policijskom upravom zadarskom i predstavnicima Uprave za zatočene i nestale. Nažalost nismo dobili povratnu informaciju o porijeklu i starosti.

U smjeru JZ na visini 1 m nalazi se pukotina širine 30-ak cm, visine cca 1,5 m kojom se ulazi u sljedeću vertikalu dubine 50 m. Cijela je vertikala relativno velikih dimenzija, do 5 x 10 m u poprečnom presjeku.

Ulaz u Bracinu jamu | Foto: Dinko Stopić

BRACINA JAMASPELEOLOŠKO DRUŠTVO KARLOVAC
2018-2023**Oznaka pločice:**

047-0576

fix Ø8

MJ. 1:500

G-K:5563572,2E; 4902017,6N; Z=970

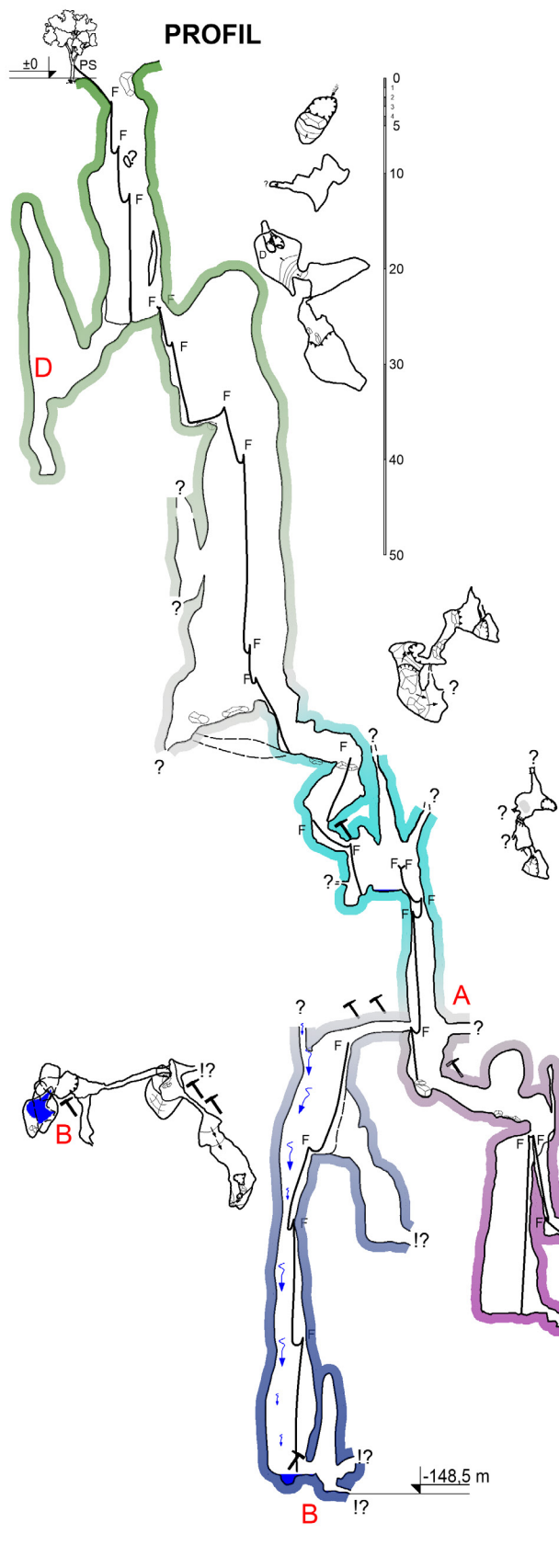
HTRS: 443426.86, 4902442.29

top snimili: D. STOPIĆ, G. MANDIĆ
mjerili: G. MANDIĆ, P. RADE,
T. MOJČEC, I. DRAGANJAC,
A. LUKETIĆ

nacrtno uredio: D. STOPIĆ
dubina: -154 m
duljina: 311,0 m

istraživali:
SD KARLOVAC:
P. RADE, T. MOJČEC, B. BUKOVČAK,
G. MANDIĆ, D. STOPIĆ, I. DRAGANJAC
SD HERCEG:
Ž. MARJANOVIĆ, I. MARIĆ, B. KORDIĆ

podrška:
JOSIP FRKETIĆ (PP Velebit)

PROFIL**TLOCRT**

0 1 2 3 4 5 10 20

Početni dio druge vertikale | Foto: Dinko Stopić

Pogled prema dnu treće vertikale | Foto: Dinko Stopić

Prvo suženje na dubini od 80 m | Foto: Goran Mandić

Drugo suženje na dubini od 106 m | Foto: Goran Mandić

U vertikali se nalaze dvije police, prva nakon 12 m te iduća na 42 m. Na potonjoj je moguće skinuti se s užeta pa nastaviti u smjeru juga gdje kanal zavija pod kutom od 180° te se uskim prolazom spaja niže, na vertikalu kojom jama nastavlja u dubinu.

U ovom se kanalu u smjeru istoka pruža uzak kanal koji još nije proširivan. Vratimo se na policu s koje se skokom od 6 m u smjeru istoka spušta na dno ove vertikale. Tu se spaja ranije spomenuti kanal ispod police.

Ovdje jama mijenja morfologiju, prostori postaju uski te ih je na više mjesta bilo potrebno proširivati. Nizom skokova, kratkih vertikala i (proširenih) suženja spušta se cca 15 m u širi dio gdje jama ponovo mijenja oblik, pojavljuju se špiljski ukrasi u

Početni dio treće vertikale | Foto: Dinko Stopić

Vertikala prema jezeru | Foto: Dinko Stopić

obliku saljeva te jezerce s nakapnicom. Prostor je širi te se nastavlja vertikalnom tubom cca 20 m u dubinu. Na visini 6 m od dna tube nalazi se horizontalni kanal koji je probušio ovu vertikalu smjerom pružanja istok – zapad. Prema istoku kanal se brzo sužava i trebalo bi proširivati, dok se prema zapadu odvaja krak jame

u koji se ulazi uskim prolazom dužine 7 m koji je također bilo potrebno širiti na nekoliko mjesta. Kanal izlazi na vertikalu na kojoj je vidljiv dolazni dimnjak kroz koji pritječe voda koja se slijeva po zidovima. Nakon skoka od 12 m i ova se vertikala račva. Krak u smjeru juga nastavlja skokom od 11 m te završava suženjem. Zapadni

krak prati vodeni tok dalje u dubinu 35 metarskom vertikalom kojom se spušta na viseće jezero. Voda iz jezera prelijeva se kroz uski prolaz koji je proširen te se ulazi u dvoranicu koja se tlocrtno nalazi točno ispod gornjeg, južnog dijela ovog kraka jame. Iz ovog prostora voda otječe dalje kroz uzak prolaz u dnu, na dubini

Pogled na jezero | Foto: Dinko Stopić

148,5 m od ulaza u jamu. Prolaz je potrebno proširiti ležanjem u vodi što je ostavljeno za neki drugi put (čitaj: neku drugu generaciju).

Vratimo se na tubu na čijem se dnu proširivanjem došlo do kosine kojom se izlazi na novu vertikalnu. Vertikalna se na samom vrhu račva u dvije koje

se 20 m niže ponovo spajaju. Južni je krak širi te u jednoj etapi vodi na dno koje se kroz suženje spaja na sjeverni krak. Sjeverni je krak uži te se spušta u uski kanal koji se prema jugu spaja s južnom vertikalom, a prema sjeveru nastavlja u dužini 12 m. Širenje je na više mjesta, zavija na zapad te izlazi na novu vertikalnu od

19 m. S dna završne vertikale nastavlja se skokom od 2 m te vodi do novog neprolaznog suženja na dubini od 154 m. Suženje je nisko i na neugodnom mjestu, ali kako voda otječe i kroz njega, nameće se kao logični nastavak jame te je ovdje potrebno nastaviti s proširivanjem i budućim istraživanjima.

► Zaključak

U jami je postavljeno 25 sidrišta i međusidrišta te je za opremanje kompletne jame potrebno cca 400 m užeta što ukazuje na kompleksnost ovog objekta. Za razliku od objekata na susjednom Crnopcu, prostori su puno manjih dimenzija te je za istraživanje bilo potrebno širiti kanale na dosta mjesta. Tome u prilog govori i informacija da se u svim istraživačkim akcijama (osim prvog ulaska, rasprijetanja i vađenja ostataka) između ostalog i proširivalo. Svaki bi put stali na nekom novom suženju i tako iz akcije u akciju. I na ovo završno suženje gledamo samo kao na još jedan detalj koji će biti savladan te se nadamo da će nam Bracina jama otkriti još poneku tajnu.

Ekipa za ulazak 05.10.2019. | Foto: Dinko Stopić

Kronologija istraživanja Bracine jame 2017-2023

R.BR.	Datum istraživanja	Opis aktivnosti	Članovi
1	30.09.2017.	Pronalazak	PP Velebit – J. Frketić - Jopa, T. Mojčec, G. Mandić, P. Rade
2	29.04.2018.	Prvi ulazak - istraživanje	T. Mojčec, G. Mandić, B. Bukovčak
3	01.06.2018.	Proširivanje, Istraživanje, topo, foto	T. Mojčec, G. Mandić, D. Stopić, P. Rade
4	26.08.2018.	Proširivanje, Istraživanje	T. Mojčec, G. Mandić, P. Rade
5	27.10.2018.	Proširivanje, istraživanje, topo	T. Mojčec, G. Mandić, D. Stopić, B. Bukovčak, A. Luketić
6	31.03.2019.	Proširivanje, topo	T. Mojčec, P. Rade, G. Mandić, D. Stopić, D. Hribar
7	10.08.2019.	Proširivanje, istraživanje	T. Mojčec, P. Rade, G. Mandić, SD Herceg - Ž. Marijanović, I. Marić, B. Kordić
8	05.10.2019.	Proširivanje, istraživanje, topo, foto	T. Mojčec, G. Mandić, D. Stopić, P. Rade, SD Herceg - Ž. Marijanović
9	14.06.2022.	Vađenje ljudskih ostataka	T. Mojčec, P. Rade, G. Mandić
10	19.10.2023.	Topo, rasprijetanje	T. Mojčec, I. Draganjac, G. Mandić

Bracina Jama Beneath Čelavac (Southern Velebit)

Bracina jama is located approximately 500 m east of the Čelavac peak (1202 m above sea level). It is a complex speleological object, with a branched morphology. Although the channels are predominantly vertical, shorter horizontal sections also appear. At a depth of 100 m, the cave branches into 2 channels and reaches depths of 148.5 and 154 m and a total length of 311 m. It is located in an area where there are not many known caves deeper than 100 m. Over the course of 6 years, it has been visited 10 times, of which 8 actions were of an exploratory nature and a total of 8 members of the Karlovac Speleological Society and 3 members of the Herceg Speleological Society from Mostar participated. The cave has not been fully explored, in several places there is a possibility of progress by widening the channels. In the deepest parts, a weak but constant water flow appears. The article provides a technical description of the cave and the chronology of the research.